

OPRACOWANIE PYTANIA

Praca jako pasja człowieka. Omów zagadnienie na podstawie *Lalki* Bolesława Prusa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Bolesław Prus, *Lalka*

EPOKA

Pozytywizm

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1 O co tak naprawdę pyta komisja

Chodzi o pracę rozumianą nie jako źródło zarobku, lecz jako pasję nadającą życiu sens i tożsamość. Prus pokazuje całą skalę: od pracy będącej treścią życia po pracę traktowaną instrumentalnie. Wokulskiego lepiej uczynić tłem, bo jego aktywność kupiecka jest w dużej mierze środkiem do zdobycia Izabeli; na pierwszy plan wysuń Rzeckiego i naukowców.

SŁOWA KLUCZE POLECENIA

praca

W *Lalce* różne postaci pracy: handel, subiekturność, nauka, wynalazczość, prowadzenie pamiętnika. Komisja oczekuje, że pokażesz, czym różni się praca będąca treścią życia od pracy jako środka do celu.

pasja

Zaangażowanie, które nie potrzebuje nagrody z zewnątrz: człowiek pracuje, bo to kocha i bo to go określa. Poznasz ją po rytuałach, oddaniu i gotowości do wyrzeczeń, jak u Rzeckiego układającego wystawę.

człowiek

Jednostka, dla której praca staje się tożsamością – Rzecki jest subiektem, nie tylko pracuje jako subiekt. Temat pyta o wymiar osobisty, nie o gospodarkę czy społeczeństwo.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Jasno postawioną tezę, że praca przeżywana jako pasja nadaje życiu sens i tożsamość, staje się wartością samą w sobie, niezależną od zysku i uznania.
- ✓ Co najmniej dwa przykłady pracy z pasji z powieści – Rzeckiego w sklepie i naukowców Ochockiego lub Geista – oraz Wokulskiego jako kontrast: ogromna energia podporządkowana miłości, nie pracy.
- ✓ Kontekst historycznoliteracki lub literacki oraz wniosek o tym, że epoka widziała w pracy misję, a Prus dodaje, że spełnia człowieka tylko praca kochana dla niej samej.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Ignacy Rzecki i sklep: stary subiekt od dwudziestu pięciu lat mieszka w pokoiku przy sklepie, wstaje o tej samej porze, sam układa wystawę, nakręcając mechaniczne zabawki i obserwując ich ruch, prowadzi księgi i pilnuje porządku. Sklep to jego dom, rytuał i źródło godności – praca jako całe życie.
- Pamiętnik starego subiekta: Rzecki wieczorami spisuje wspomnienia i uwagi o świecie – to także jego praca, nieodpłatna i nikomu nieznaną, wykonywaną z potrzeby serca. Pokazuje, że pasja nie potrzebuje odbiorcy ani nagrody.
- Wierność firmie: Rzecki uczył się zawodu u Jana Mincla, przeszedł wszystkie szczeble od chłopca sklepowego, a gdy Wokulski sprzedaje sklep Szlangbaumowi, przeżywa to jak utratę sensu życia i gaśnie. Praca jako tożsamość – bez niej człowiek przestaje istnieć.
- Julian Ochocki: młody krewny Łęckich, który zamiast robić karierę i szukać bogatej żony, konstruuje lampę elektryczną i mikroskop oraz marzy o maszynie latającej; zazdrości Wokulskiemu wolności, by całkiem oddać się nauce. Praca jako pasja idei, dla której poświęca pozycję towarzyską.
- Profesor Geist w Paryżu: stary chemik od lat pracuje nad metalem lżejszym od powietrza, żyje w ubóstwie i pod zarzutem szarlatanerii, ale nie porzuca badań; proponuje Wokulskiemu udział w pracach, bo widzi w nim człowieka zdolnego do poświęceń. Praca jako powołanie, które wymaga rezygnacji ze wszystkiego innego.
- Wokulski jako kontrast (opcjonalnie): w młodości pracował u Hopfera i uczył się nocami, marząc o nauce; potem handel, Bułgaria, spółka – imponująca energia, ale podporządkowana zdobyciu Izabeli. Gdy uczucie się załamuje, praca traci dla niego sens – dowód, że nie była pasją, lecz środkiem.

KONTEKSTY DO WYBORU

LITERACKI

POLECANY

***Mały Książe*, Antoine de Saint-Exupéry**

Latarnik zapala i gasi latarnię czasem kilka razy w ciągu kilku sekund, choć nikt tej pracy nie nadzoruje ani z niej nie korzysta; tłumaczy Księciu, że takie są zasady. Zestaw to ślepe posłuszeństwo z pasją Ochockiego i Geista, dla których nauka była źródłem szczęścia.

HISTORYCZNOLITERACKI

Program pozytywizmu warszawskiego (praca organiczna, praca u podstaw)

Po klęsce powstania styczniowego pozytywści ogłosili, że narodu nie ocali walka, lecz praca: rozwój gospodarki jako organizmu i edukacja najuboższych. Kontekst pokazuje, że epoka nadała pracy rangę misji społecznej; Prus dopowiada, że misja nie wystarczy – Rzecki spełnia się w pracy, bo ją kocha, a nie dlatego, że służy programowi.

LITERACKI

Słaczka, Stefan Żeromski

Stanisława Bozowska uczy wiejskie dzieci w nędzy i umiera na tyfus, pracując do końca nad podręcznikiem fizyki dla ludu; doktor Obarecki, który kiedyś dzielił jej ideały, wybrał wygodne życie w Obrzydłównku. Praca jako pasja i powołanie, za które płaci się życiem – w zestawieniu z Rzeckim widać, że pasja może być cicha i codzienna albo heroiczna.

LITERACKI

Chłopi, Władysław Reymont

Praca na roli wyznacza rytm życia Lipiec i jest miarą wartości człowieka: Boryna dba o ziemię jak o własne ciało, a umierając, wychodzi nocą w pole i sieje, choć w garści ma tylko ziemię. Kontekst pokazuje pracę jako tożsamość całej wspólnoty, nie tylko jednostki – Rzecki i Boryna to ten sam typ człowieka, dla którego praca jest życiem.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: praca przeżywana jako pasja nadaje życiu sens i buduje tożsamość człowieka – staje się wartością samą w sobie.
- 2 Rzecki: sklep jako całe życie starego subiekta – przykład pracy będącej domem, rytuałem i źródłem godności.
- 3 Ochocki i Geist: pasja naukowa jako praca dla idei, gotowość poświęcenia wygodzie i kariery marzeniu o wynalazku.
- 4 Kontrast – Wokulski: imponująca przedsiębiorczość podporządkowana miłości, czyli praca jako środek, nie cel.
- 5 Kontekst: *Mały Książę* Saint-Exupéry'ego – Latarnik zapalający i gaszący latarnię wyłącznie z posłuszeństwa zasadom, których nikt nie egzekwuje, jako przeciwieństwo pasji Ochockiego i Geista.
- 6 Wniosek: tylko praca z pasji naprawdę spełnia człowieka; praca z samego obowiązku staje się pustym rytuałem.